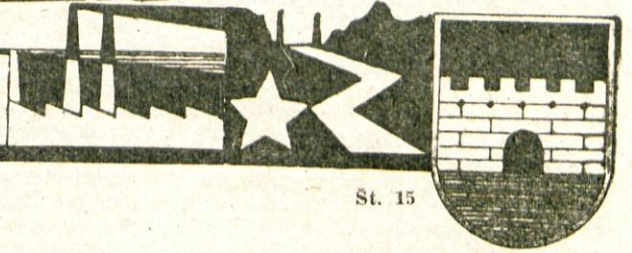

TRŽIŠKI VESTNIK

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI TRŽIŠKE OBČINE

LETO VI.

Tržič, 1. oktobra 1957

Št. 15

PRED VOLITVAMI

Priprave na bližnje volitve v občinski zbor in v zbor proizvajalcev so v polnem razmahu. V volilne imenike je vpisanih 7200 volivcev za občinski zbor, ki bo štel v bodoče 28 odbornikov, medtem ko bo 28 odbornikov zbor proizvajalcev volilo 3700 volivcev. Občina je razdeljena za volitve v občinski zbor na 17 volilnih enot, zbor proizvajalcev bomo volili v 13 enotah, posebna enota pa je določena za 2. skupino tega zboru.

Zbori volivcev so na področju občine že zaključeni. Volivci so poslušali poročilo dosedanjega ljudskega odbora o izvršenem delu in volili kandidate.

V I. kvartu je bila udeležba na zboru prav dobra. Volivci so razpravljali o šolstvu in šolskih prostorih, avtobusnih voznih in o spomeniku padlim borcem in NOV. Kvart voli 2 odbornika, postavili pa so 4 kandidate (od teh dva dosedanja odbornika): Kravcar, Lavička, Hrovatič, Stibelj.

V II. kvartu je bila udeležba na zboru tudi dokaj dobra, posebnih problemov pa tam niso našli. Izvoliti ima ta kvart 2 odbornika, postavili pa so 4 kandidate (od teh enega dosedanjega odbornika): Globočnik, Hiršel, Staričeva, Ličen.

V III. kvartu je bila udeležba na zboru odlična. Volivci so razpravljali o stanovanjskem vprašanju, gradnji nove šole, elektrifikaciji naselja Vinje in mnogih drobnih zadevah. Kvart voli 2 odbornika, postavili pa so 4 kandidate (od teh 2 dosedanja): Cerar, Lučanc, Karo in Jagodičeva.

V IV. kvartu je bila udeležba na zboru tudi prav dobra, problemov pa volivci niso imeli. Kvart voli 2 odbornika, postavili pa so 4 kandidate (od teh eden dosedanji odbornik): Sparovec, Inkretova, Jagodic in Kalan.

V V. kvartu je bila udeležba na zboru izredno dobra. Tudi v tem kvartu so volivci predvsem našli vprašanje stanovanj poleg ostalih drobnih zadev. Kvart voli 2 odbornika, postavili pa so tudi 4 kandidate (od teh 2 dosedanja odbornika): Mokorel, Mežekova, Zalokar in Štular.

V Bistrici je bila udeležba dokaj dobra, razpravljali pa so o nujnosti gradnje kopalnice, kjer so z deli že začeli, pa jih zaradi pomanjkanja sredstev ne nadaljujejo. Enota voli 2 odbornika, postavili so pa 6 kandidatov (od teh 1 dosedanji odbornik): Šilar, Horjak, Bertoničeva, Konič, Dornik, Megličeva.

V Lešah je bila udeležba na

zboru zadovoljiva, razprava se je vršila o elektrifikaciji, komunikacijah in lokalnih zadevah. Enota voli enega odbornika, postavili pa so dva kandidata.

V enoti Brezje je bila udeležba na zboru dobra, razprava se je vršila o elektrifikaciji, vodovodu, komunikacijah, dalje o asanaciji vasi, ki se prehitro zahteva, tako da kmetje ne morejo vedno zadostiti odredbam; govorili so tudi o škodi, ki jo dela divjačina. Enota voli 1 odbornika, postavili pa so dva povsem nova kandidata in sicer Božo Pretnarja ter Janeza Ribnikarja.

V Podljubelju je bila udeležba na zboru zelo dobra, razpravljali pa so o elektrifikaciji hiš, ki še nimajo elektrike in o potrebi vodovoda. Voliti imajo 2 odbornika, postavili pa so 4 kandidate (od teh dva dosedanja odbornika): Neme, Ahačič Minka.

V Sentičnem je bil zbor volivcev zadovoljivo obiskan. Izvoliti ima ta enota 1 odbornika, postavili pa so dva kandidata (Repinc, Gregorc).

V Križah so volivci prišli na zbor v dokaj velikem številu. Razpravljali so o potrebi, da se nadaljujejo kanalizacijska dela in o potrebi stalne mesnice. Izvoliti je treba v tej enoti 2 od-

bornika, postavili pa so 4 kandidate (od teh dva dosedanja odbornika): Zaplotnik St., Aljančič, Zaplotnikova.

V Pristavi je bil obisk zboru dober. Govorili so o cestah, kanalizaciji, stanovanjskem vprašanju in zahtevali, da LIP prevzame od stanovanjske skupnosti hiše, katere je že prej upravljal. Četudi imajo izvoliti le enega odbornika, so postavili dva kandidata, (od katerih je eden dosedanji): Jagodic, Gosar.

V Sebenjah so na dokaj dobro obiskanem zboru razpravljali največ o vodovodu, ki ga imajo posestniki sami in zahtevajo pristojbino za priključek občinske hiše v znesku 70.000 dinarjev. Zelijo tudi vsaj 2 svetilki za javno razsvetljavo, da se napravijo drvarnice pri hiši SLP in v vasi uredi kanalizacija ter naj se vzpostavi obrat v opuščeni pekariji. Glede na zadnje željo je bilo volivcem pojasnjeno, da bo v Tržiču že letos zgrajena moderna pekarija, ki bo dnevno dostavljala kruh po vaseh. Enota ima izvoliti 2 odbornika, postavili pa so 4 nove kandidate (Tišler, Kastiger, Cvek in Jesenko).

Tudi na Slapu je bila udeležba volivcev na zboru pri ponovnem sklicanju še kar dobra. Prvič sklicani zbor se zaradi

premajhne udeležbe ni vršil. Za volitev enega odbornika so postavili 2 nova kandidata (Belhar in Megličeva).

V Kovorju so zborovali volivci ob zadovoljivi udeležbi in razpravljali o nujnosti gradnje vodovoda od Žegnanega studenca in o potrebi poti iz Kovorja proti Loki. Za izvolitev dveh odbornikov so postavili 4 kandidate (od teh 2 dosedanja odbornika): Zupan, Vučko, Spendal in Golmajer.

V Lomu pod Storžičem je prišlo na zbor zadovoljivo število volivcev. Zelo obsežno področje naselij si želi telefon do šole, da bodo imeli zvezo s svetom. Razpravljali so tudi o cepljenju proti paralizi in želijo si razna predavanja. Za volitev enega odbornika so postavili dva kandidata — oba nova (Gaber in Marin).

V Jelendolu - Dolini je bil zbor prvič premalo obiskan, zato je bil sklican še enkrat.

Na vseh zborih volivcev je bila udeležba odvisna od aktivnosti kvartnega odbora. Pasivnost se je opazila baš v Jelendolu, kjer odbor ni opozoril volivcev na važnost zborovanja.

Za izvolitev 28 odbornikov kandidira torej v občini 56 kandidatov, od katerih je 17 dosedanjih odbornikov.

OBRAČUN DELA IN MILIJONOV

V dobi svojega poslovanja od leta 1952 dalje je občinski ljudski odbor vsako leto dajal poročilo o svojem delu. Ob zaključku mandatne dobe pa na kratko preglejmo, ali je dosedanji ljudski odbor izvršil prevzete naloge.

Maja 1952 je bila zaradi decentralizacije in demokratizacije ljudske oblasti izvršena vključitev okoliških občin v Tržič. Nova velika občina Tržič je že po kratki dobi svojega dela pokazala upravne in gospodarske sposobnosti, zaradi česar je bila obremenjena z 11 drugimi slovenskimi občinami proglašena za mestno občino s posebnimi pravicami. S tem je ljudski odbor prevzel od republike in od okrajne številne nove pristojnosti ter je bilo treba organizacijo poslovanja šele zgraditi.

Zaradi preobširnosti izvršenih del ni možen podroben opis in se mora poročilo omejit na najbolj važne izvršene posle.

Organizacija oblasti

Statut, ki ga je sklenil ljudski odbor v začetku svojega poslovanja, je bil temelj za delo odbora, komisij in svetov ter upravnih organov. Hkrati je od-

bor sprejel tudi poslovniške svetove. Da je sploh mogel delati, je najprej uredil od bivših krajevnih odborov prevzete arhive, priskrbel si je pravilne katastrske mape svojega področja, barvane mape splošnega ljudskega premoženja, posestni list za sleherno posestvo in parcelo v občini, dalje je napravil kataster cest, potov, kanalov, razsvetljave, ograj itd. Izvršil je preimenovanje ulic in oštevilčenje vseh hiš, izvršil popis prebivalstva in živine, izvedel volitve v zvezni in republiški zbor ter v okraj. zbor proizvajalcev, uredil zemljiško-pravne odnose itd.

V dobi svojega poslovanja je občinski ljudski odbor kot zakonodajalec v svrhu zakonitosti dela in čuvanja koristi državljanov izdal 50 odlokov in jih v soglasju z republiškim oziroma okrajnimi organi objavil v službenih glasilih. Posamezni odloki so imeli veljavnost le za tisto leto, večina pa jih je še v veljavi.

Gospodarske organizacije, ustanove, družbeno upravljanje

Da bi občani imeli stalno zaposlitev in da bi po drugi

strani imela federacija, republika, okraj in občina potrebne dohodke, je občinski ljudski odbor posvečal veliko skrb napredku gospodarstva. Ukinil je nekatera majhna nerentabilna podjetja, katerih obstoj je bil brez koristi za skupnost in je ustanovil 2 novi industrijski podjetji ter 22 drugih gospodarskih organizacij (Pilarna Triglav, LIP, Remont, Mlin, Radiomehanika, Foto, Tobak, Avtoservis, gostišče Brdo, gostišče Ljubelj, Mlečna restavracija, Komunalna banka, Reševalna postaja, Dom oskrbovancev, Zdravstveni dom z ambulantami itd.) ter je dovolil in pomagal ustanoviti poslovalnice drugih podjetij v Tržiču, vse v namenu, da bi potrošnik imel izbiro in da bi zavladala konkurenca (Vino Kranj, Sadje, Zelenjava, Zvezda, Elektrotehnično podjetje, Gorenjska oblačilnica, Konjuh, trgovina z vinom).

Ko so posamezna podjetja začela v težkoče, je ljudski odbor takoj posredoval in uvedel sanacijske ukrepe. Za polnih 19 milijonov dinarjev je ljudski odbor nabavil in brezplačno dodelil osnovnih sredstev pod-

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje s 1. strani)
jetjem. Ustanovil je sklad za kreditiranje investicij gospodarskim organizacijam in iz sklada dajal podjetjem dolgoročno, mnogokrat milijonska posojila. Organiziral je predavanja o delavskem in družbenem upravljanju, zasledoval je gospodarstvo v podjetjih, presojal zakonitost sklepov delavskih samoupravnih organov in opozarjal na eventuelne nepravilnosti. Oddaljeno največje tržiško delavsko naselje na Ravnah bo še do konca tega leta dobilo pet najmodernejših poslovnih lokalo. V gradnji je že sobodna pekarija, da bodo občani v bodoče imeli res dober kruh. Ljudski odbor ni pozabljal na razvoj obrtništva v občini. Stanje zasebnih obratov se zvišuje, medtem ko ugotavljajo v drugih občinah padec. V tržiški občini je ta čas 114 obrtnih obratov. V dobi poslovanja sedanjega odbora je bilo ustanovljenih 32 obratov, objavljenih pa 10 delavnic. Odljave so bile predvsem zaradi starosti obrtnikov. Ljudski odbor se je brljal za obrtniški naraščaj in je za to izdajal znatne denarne vsote, mora pa ugotoviti, da predvno število vajencev in kvalificirane delovne sile še ni doseženo.

Gostinstvo in turizem sta bila stalna skrb ljudskega odbora. Ta čas Tržič res še nima najboljših pogojev za razvoj turizma, vendar se le-ti izboljšujejo z modernizacijo gostinskih prostorov, najbolj pa z gradnjo planinskih postojank, katere sta zgradili marljivi Planinski društvi Tržič in Križah. Pohvale vredno je tudi delovanje nekaterih društev, ki so za napredek in razvoj turizma mnogo storila, predvsem se mora omeniti Turistično društvo, Avtomoto društvo, Partizan, Strelška družina in posamezna športsna društva, ki so z prireditvami velikega obsega privabljala v Tržič številne tujce. V naši občini je ta čas 10 gostiln družbenega in 10 gostiln zasebnega sektorja poleg delavskoslužbeneke restavracije BPT, osem planinskih postojank ter gostišča pod Ljubeljem, ki ga je sicer zgradil ljudski odbor, toda ga je dal začasno v upravljanje Turističnemu društvu.

Enako skrb, kot napredku gospodarstva, je ljudski odbor posvečal problemom dela in delovnih razmerij. Svet za delo se je bavil z vprašanji zaposlovanja delavcev ter vključevanja mladine v poklice. Obravnaval je tarifno problematiko, analitično ocenjevanje delovnih mest in zaščito delavca. Gospodarskim organizacijam je dal o ugotovitvah problematike poročilo z napotki in sugestijami. Tudi je naš odbor ustanovil arbitražni svet, ki je v dobi od maja 1956 na 23 sejah obravnaval pritožbe delavcev in uslužbencev v zvezi z odpustom iz službe. Ljudski odbor je tudi ustanovil posredovalnico za delo. Njen upravni odbor je na svojih sejah razpravljal o vprašanjih zaposlovanja strokovnega šolstva, poklicnega svetovanja, zaposlovanja invalidov in za delo manj sposobnih oseb. Skušal je vzdrževati stike s podjetji in delodajalci, organiziral je sestanke in posvetovanja z njimi, kar vse je prepričilo večje spodsrljaje in sta bila sodniku za pre-

krške javljena le dva primera kršitve zakonitih predpisov. V času ustanovitve organov dela je bilo zaposlenih 1009 delavcev in uslužbencev ter 241 vajencev in mladih delavcev. Preko inspekcije dela, ki jo je ustanovil ljudski odbor, je bilo 56 pregledov podjetij in zasebnih obratov. Tudi sklepanje učnih pogodb je bilo tesno povezano s poklicnim svetovanjem in poklicno preorientacijo.

Po šolah so bila predavanja za starše in otroke, ki so namestili vstopiti v delo ali v uk. Imenovana je bila posebna komisija za vključevanje mladine v poklice. Začela se je akcija za industrijsko kvalificiranje strokovnih kadrov v centrih za izobraževanje, da bi se podjetja borila za uvedbo kvalifikacij industrijskih delavcev v nomenklaturu poklicev. Izven opisanih del je bilo izvršenih še mnogo drugih, vse v namenu, da bi zaščitila delavca in njegovega napredka, kar pa zaradi preobširnosti na tem mestu ni možno opisati.

Upravno delo

Občinski ljudski odbor je v mandatni dobi imel 52 zasedanj, vsi sveti ljudskega odbora so imeli 213 sej, upravni odbori in komisije so imeli 25 sestankov, arbitražni svet pa je imel 22 razprav. Skupno je bilo 260 sej in je povprečno vsako leto torej pri upravljanju občine sodelovalo nad 1000 občanov. Pri ljudskem odboru je v poslovni dobi bilo rešenih 17.949 spisov, pri čemer pa niso upoštevana števila potrdila, overitve, množica spisov matičnega urada, dalje zadeve narodne obrambe itd. Tudi ni upoštevano ogromno delo raznih popisov in statistik, priprave in vabila za seje.

Od junija 1952 do danes je v občini Tržič bilo rojenih 953 oseb, umrlo je 464 oseb, prirast znaša torej 489 oseb. V navedeni poslovni dobi se je poročilo 498 parov. Pri tem je zelo zanimivo, da se letno poroči pri nas 96 ali 97 parov, nikdar več ali manj. Priselilo pa se je v Tržič 1175 oseb, odselilo 982 oseb, prirast torej znaša 193 oseb. Neprestan porast prebivalstva ima seveda za posledico naraščanje pomanjkanja stanovanj.

Socialno skrbstvo

Ljudski odbor daje stalne mesečne socialne podpore povprečno 163 osebam. Podpiranci prejemaajo po 1500 do 5500 din mesečno. Mesečno se je za podpore izdajalo nad 457.000 din. Izven tega so posamezniki prejeli enkratne izredne podpore, povprečno je takih podpor šest mesečno, ki prejmejo skupaj okoli 44.000 din. Za vzdrževanje otrok in odraslih v oskrbovalnih domovih je ljudski odbor mesečno izdajal za 58 oseb 250.000 dinarjev. Ljudski odbor je pošiljal otroke v zdravstveno počitniške kolonije, za kar se je porabilo nad pol milijona din, majhen del tega zneska so prispevali starši sami. Posebno skrb je ljudski odbor posvečal tudi skrbstveni službi. Treba je bilo reševati težavne probleme družinskih razmer, kjer je vladal v družini nesporazum, ali so starši bili alkoholiki in je trpela vzgoja otrok. Žal pa se semintja tudi taki posegi niso posrečili.

Mimogrede omenjamo pri tem občinske socialne ustanove, ki so bile vzpostavljene samo v skrbni za socialno varstvo in to so Dom onemoglih, Dijaški dom, Dečje jasli itd.

Zdravstvo

Do začetka leta 1955 je večina zdravstvenih poslov spadala še v pristojnost drugih oblasti in ne občine. Zdravstvena služba takrat še ni zadoščala potrebam, saj smo imeli v Tržiču le eno splošno in eno zobno ambulanto, posetovalnice za matere in otroke v Tržiču, Kovorju in Križah ter dečji dispanzer. Celotno zdravstveno službo so opravljali en sam zdravnik, dva dentista, ena medicinska sestra in nekaj nižjega osebja. Zdravstvena služba se je začela razvijati v naši občini, ko je ljudski odbor ustanovil Zdravstveni dom in takoj začel z reševanjem perečega vprašanja, kako čimprej poskrbeti za zadosten zdravstveni kader. Na večkratne razpise za višje zdravstvene delavce se nihče ni javil in je zato ljudski odbor začel pogodbeno štipendirati več višjih zdravstvenih delavcev. Ta čas delajo v naši občini že štirje stalni zdravniki splošne prakse, dve medicinski sestri, dva dentista in zadostno število ostalega zdravstvenega kadra. Ljudski odbor štipendira sam 2 zobozdravnika, BPT pa enega, pogodbeno štipendijo dobivajo od ljudskega odbora 2 višji medicinski sestri, sanitarni tehnik in dve zobni asistentki. Vsi ti bodo po končanem študiju nastopili službo pri nas. Ljudski odbor plačuje že petega zdravnika, ki bo po končanem praktičnem študiju na ljubljanskih kliničnih bolnišnicah nastopil službo pri nas. S prihodom petega zdravnika bo povprečno manj kot 2000 prebivalcev odpadlo na enega zdravnika. Težje je vprašanje z zobozdravniki. Četudi ljudski odbor dva štipendira in bo eden od njih še letos tu nastopil službo, verjetno zobozdravniška služba še ne bo zadostna. Enak je primer s farmacevtskim kadrom. Promet v lekarni se je zelo povečal. Občina štipendira farmacevtskega pomočnika, kar bo vsaj malo izboljšalo trenutno stanje. Splošna ambulanta je sedaj že kar zadovoljivo opremljena z instrumenti, tudi je urejena še ena ordinacija in opremljena. S pomočjo Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje, ki je prispeval nekaj sredstev, smo nabavili velik rentgenski aparat, ki že služi svojemu namenu. Uredila in popolnoma opremila se je zobna šolska ambulanta, ki pa še ne služi namenu, ker še nimamo zobozdravnika. Tudi to vprašanje bo še letos rešeno. BPT je ustanovila in opremlila obratno ambulanto z enim zdravnikom in bolničarko.

Ljudski odbor je na podlagi svojega odloka oproščal plačil za zdravstvene storitve osebe, ki niso socialno zavarovane, če davčni predpis ne presega 150 dinarjev. Če pa je davčni predpis večji, se plačilo postopoma znižuje. Izven tega je ljudski odbor za zdravstvene storitve po navedenem odloku dajal še mnoge druge ugodnosti, s čimer pa so se zelo povečali občinski izdatki, saj ljudski odbor plačuje določenim osebam, ki ima-

jo za to pogoje, tudi zdravljenje v bolnišnicah, t. j. za nalezljivo in težje bolezni, porodnice, otroki do treh let, medtem ko so študentje in učenci oproščeni plačila do 50%. Zdravljenje v bolnišnici stane za enega bolnika mesečno okoli 46.000 din in ker je na primer letos bilo takih primerov precej, so ljudskemu odboru začela za ta namen primanjkovati potrebna sredstva in jih je moral znova iskati.

Ljudski odbor je v svrhu zdravstvene zaščite ustanovil tudi zdravstveno inspekcijsko službo. Inspektorat je izvršil v kratki dobi poslovanja (od 1. 3. 1956 do danes) kar 235 prvih in ponovnih inspekcijskih pregledov gospodarskih organizacij in zasebnih obratov. Ugotovitve teh pregledov niso bile najpovoljnije niti za lokale, niti za osebe in je bilo izdanih 114 odločb o odpravi nedostatkov; tudi nekaj prijav za kaznovanje je bilo nujnih. Starši so svoje otroke z nekaj izjemami redno privedli k obveznemu cepljenju proti kozam in davici. Pripravlja se obširna akcija za cepljenje proti otroški ohromelosti (paralizi), kar bo zvezano z obširnimi delom in seveda tudi s stroški. Odkrito je treba priznati, da je zdravstvena služba v poslovni dobi sedanjega odbora napredovala.

Šolstvo, prosveta in kultura

V dobi poslovanja sedanjega odbora je bilo na našem področju 7 osnovnih šol, nižja gimnazija, glasbena, vajenska in pomožna šola. V tej dobi je bil ustanovljen tudi muzej, ki žal še nima prostorov in za prosveto skrbi tudi knjižnica. Občinski ljudski odbor je popravljal šolska poslopja, največ v Lešah, Lomu, Dolini, Podljubelju, v Križah in v Tržiču. Šole so opremili z novimi potrebnimi učili, letos pa so se izvršila večja popravila na gimnaziji v Tržiču in na šolskih poslopih v Kovorju, Križah in Lešah. Za popravila šol in njih ureditev se je izplačalo nad deset milijonov dinarjev. Spričo nove šolske reforme, ki se je letos uvedla, smo ustanovili tri osemletne šole, pri čemer je ljudski odbor naletel na precejšnje težkoc. Nujno bo, da se obstoječa, sicer neustrezajoča šolska poslopja povečajo. Za povečanje šole v Križah so že naročeni načrti. Izmed vseh najbolj nujna pa je gradnja novega šolskega poslopja v Tržiču, ker število šoloobveznih otrok stalno narašča. Ljudski odbor se resno bavi s tem problemom, toda za gradnjo šole bo treba pripraviti velikansko vsoto.

Kulturno-prosvetna delavnost se je v glavnem izvrševala po društvi. Ljudski odbor je dejavnost društev podpiral s dotacijami. V dobi svojega poslovanja je ljudski odbor društvenim organizacijam izplačal 13 milijonov 500 tisoč din takih subvencij.

Gospodarstvo občinskega ljudskega odbora

Osnova za občinsko gospodarstvo je bil ljudskemu odboru družbeni plan, katerega je odbor prvič sestavil za leto 1953, nato pa vsako naslednje leto. Sestava plana je bilo velikoma (Nadaljevanje na 3. strani).

(Nadaljevanje z 2. strani)

delo odbora, ker so se predpisi mnogokrat izpreminjali. Družbeni plan in izvršitev dokazuje napredek gospodarstva v občini. Ljudski odbor je trajno zasledoval izvrševanje plana tudi po gospodarskih organizacijah in je vedno pravočasno ukrepal, brž ko je opazil kakšne nerednosti in to je tudi vzrok, da v naši občini nobeno podjetje ni prišlo v večje težkoče ali celo v prisilno likvidacijo.

Obenem z družbenim planom je odbor vsako leto sestavil občinski proračun in z njem točno določil dohodke in njihov vire ter izdatke in njihov namen.

V gospodarskih organizacijah je ljudski odbor po svojih organih stalno pregledoval finančno poslovanje. Posebne komisije so vsako leto pregledale tudi zaključne račune podjetij in ustanov ter je v soglasju z OLO Kranj posameznim podjetjem tudi potrjeval zaključne račune.

Kmetijstvo

Kot za vse druge panoge gospodarstva v občini, se je ljudski odbor brigal tudi za napredek kmetijstva. Naša občina je morda med vsemi občinami okraja v dobi poslovanja sedanjega odbora največ storila za povečanje planinske krmske baze s tem, da je urejala planinske pašnike na planinah, ki jih je imela občina v upravi. Milijone je v ta namen žrtvoval ljudski odbor, saj je na planinah zgradil dva nova hleva, tri kooče, štiri vodovode, tri kapnice, — napravil je nad 3000 metrov ograj, da se je zavarovala živina pred nesrečami.

V svrhu napredka sadjarstva je odbor vsako leto odredil zaščitna škropljenja sadnega drevja in je v ta namen izdaljal znatne zneske. V Podljudelju je zasadil kot poizkusni nasad odorno vrsto jablan »mičurink«.

Enako so bila organizirana zaščitna in zatiralna škropljenja proti škodljivcem poljskih kultur. V ta namen so letno porškopirali 90% krompirišč.

Ljudski odbor je po svojih organih sodeloval pri licenciranju plemenjakov in sprejemanju živali v rodovnik.

V dobi poslovanja sedanjega odbora se je v gozdarstvu izvršila taksacija vseh privatnih gozdov, tako da so vsakoletne kvote poseka fiksirane oziroma odvisne od prirastka v gozdu. Odbor je po svojih komisijah posredoval, da so se gradile in popravljale gozdne komunikacije, da so se zavarovali hudourniki in melišča. Zato je na našem občinskem področju danes pet gozdnih cestarjev, katerih dolžnost je skrbeti za gozdna pota. Na pobudo našega odbora so bila dodeljena znatna sredstva za varstvo gozdov.

Veterinarska služba se je na področju tržiške občine organizirala po odredbi ljudskega odbora. Z ustanovitvijo veterinarske inspekcije je naš odbor dosegel namen, da se z različnimi preventivnimi ukrepi zaščiti zdravje živine in da se zdravi obolela živina. Vsaka žival je bila pred zakolom pregledana in pregledalo se je tudi meso, če je užitno. Veterinarska služba je zajemala tudi kontrolo surovih kož, ki prihajajo v Tržič zaradi predelave v usnje. Strogo se je razkuževalo osebe, ki

so imele opravka s takimi kožami in razkuževali so se tudi kamioni ter vagoni. Letno se je cepilo proti svinjski rdečici okoli 1000 prašičev, dvakrat zaporedoma se je v mandatni dobi izvršila tuberkulinizacija goveje živine, medtem ko se tretja akcija pripravlja za letošnje jesen. Na planini Dolga njiva so bili veterinarski ukrepi proti šumečemu prisadu, sporadično se je vršilo cepljenje konj proti smrkavosti. Leto za letom se je cepilo pse proti pasji steklini. Poleg opisanih del je seveda bilo izvršenih še mnogo drugih, predvsem pa je bila veterinarska služba na razpolago tudi zasebnim živinorejcem.

Inspekcija tržišča, katero je ustanovil naš ljudski odbor ima namen, da se zasleduje odvijanje celotnega blagovnega prometa in proizvodnje. Redno vsak mesec je o delu te inspekcije razpravljal pristojni svet ljudskega odbora. Inspekcija je preprečevala nepravilnosti na tržišču. Od ustanovitve leta 1954 dalje do danes je izvršila 253 kontrolnih pregledov podjetij in zadrževal ter zasebnikov, uporabila je vložiti 73 kazenskih prijav javnemu tožilstvu oziroma sodniku za prekrške. Preko inspekcije je uspelo ugotoviti oziroma preprečiti za 6.413.000 din gospodarske škode. Ta škoda je izvirala iz okvar blaga, poneverb, goljufij, utaj, nedopustnih mankov, prekoračenja odkupnih oziroma prodajnih cen, črnih fondov itd. Rezultat teh kontrol je bil, da je bilo kaznovanih 38 oseb na denarno kazen 384.700 dinarjev ter na 11 mesecev zaporne kazni. Letos je ljudski odbor v namenu, da še bolj zaščiti potrošnika, ustanovil poseben svet za blagovni promet.

Potniški promet je bila nadaljnja skrb ljudskega odbora. Da ima danes Tržič poleg Kranja najboljše in najgostejše avtobusne ter železniške prometne zveze, je zasluga podjetja SAP, ki je vedno z največjim razumevanjem upošteval predstavke Turističnega društva Tržič in ljudskega odbora. Sedemnajstkrat dnevno vozi avtobus iz Tržiča v Ljubljano in enako tolikokrat se vrača v Tržič. Povrh je sedaj podaljšana zveza do Podljudelja, da se delavci lahko vozijo na delo. Nadaljuje pa se akcija, da bi se do Podljudelja podaljšalo še nadaljnji dve zvezi in da bi dvakrat dnevno prek Kovorja vozili manjši avtobusi.

Letos je republiški proračun iz finančnih razlogov ukinitel regres (povračilo razlike med polno in znižano voznino) za voznjo dijakom, ki se vozijo iz Tržiča v šole v Kranj. Ker se je iz naše občine vozilo z znižanimi vozovnicami 78 dijakov, je moral republiški proračun plačevati razliko, ki je dnevno znašala okoli 6000 din. Zastopniki ljudskega odbora so dvakrat zaporedoma obiskali državnega podsekretarja za finance LRS in so dosegli, da bo republiški proračun še nadalje plačeval regres in dobivajo dijaki speš znižane ugodnostne vozovnice.

Tudi pri sestavi železniškega voznega reda je vsako leto sodeloval ljudski odbor. Letos v septembru je n. pr. dosegel, da bo po novem voznem redu prvi jutranji vlak prihajal pet minut

prej v Tržič, tako da delavci ne bodo več zamujali službe.

Tudi prevoz blaga je podpiral ljudski odbor. Nekaterim podjetjem je dodelil kamione kot brezplačna osnovna sredstva.

Gradnje in komunalne naprave

Tovarna za pile Triglav je bila dograjena s pretežnimi sredstvi ljudskega odbora. V mandatni dobi je bilo dograjeno tudi zaklonišče proti zračnim napadom pod grajskim poslopjem, za kar si je ljudski odbor priskrbel sredstva od takrat pristojnega ministrstva. Del sredstev pa je dal tudi sam ljudski odbor. Pod Ljubeljem je zgradil reprezentativno gostišče z menjalnico.

Pretežni del svojih sredstev pa je naš ljudski odbor porabil za gradnjo stanovanj. V mandatni dobi je ljudski odbor zgradil 101 družinsko stanovanje s skupno 5500 m² stanovanjske površine, (10 blokov na zgornji fabriki, enajstorček ob Cankarjevi cesti, nadzidava in adaptacija stavbe v čevljarski ulici, v Sebenjah, Mlakai, na Ravnah itd.). V trgovsko-stanovanjski hiši na Ravnah bo še letos dograjenih sodobnih poslovnih lokalov, da bo s tem največje delavsko naselje občine dobilo trgovino, mesnico, prodajalno kruha, gostilno itd., ter ne bo treba več nositi živila tako daleč kot doslej.

Koliko je izdal ljudski odbor za gradnjo stanovanj, je razvidno iz poročila o investicijah, ki ga posebej priobčujemo. Kako velika je stanovanjska stiska v Tržiču, dokazuje število vloženih prošenj za dodelitev stanovanj, saj je v mandatni dobi bilo vloženih kar 918 prošenj za dodelitev ali zamenjavo stanovanj. Od vloženih prošenj se je rešilo 416, toda neresenih je danes še vedno 502 prošenj. Poročilo o porastu števila prebivalstva, rojstvih, smrti, doselitvah itd. dokazuje, da je rešitev stanovanjskega vprašanja najtežji problem odbora. Treba bi bilo zgraditi vsaj 280 družinskih stanovanj, da bi stanovanjska stiska bila za silo odpravljena. Hiše, ki so v stanovanjski skupnosti, so večinoma zelo stare, stanovanja pa v slabem stanju. Od starih hiš je v mandatni dobi bilo dohodkov najemnin 19.665.000 din, toda za popravila, t. j. za vzdrževanje se je izdalo 17.581.000 din. Najemnine seveda ne morejo kriti potreb za vzdrževanje stavb.

Za komunalne naprave ljudski odbor dejansko ni imel nobenih finančnih sredstev. Kljub temu pa je v mandatni dobi naš odbor zgradil 2,8 km dolg vodovod Brezje—Hrušica—Hudo. Vaščani so sami izkopali in zasuli jarke cevovoda. Novi vodovod služi 52 posestvom. Obnovil se je rezervar, zajetje in cevovod na Podvasici. V ta namen izdani mnogi milijoni so predstavljali težak problem za ljudski odbor. Za potrebe stanovanjskih hiš na zgornji fabriki je odbor zgradil manjši vodovod. Tačas je v teku priprava za gradnjo velikega medkrajevnega vodovoda »Žegnani studenek« — Kovor — Zvirče — Breg — Loka — Žiganja vas — Sebenje in dalje preko Zadrage do Naklega. Vodovod bosta gradili občina Tržič in Kranj. Meritve so izvedene, zakoličenje trase je že v teku, načrti naročeni in v delu. V preiskavi je voda za potrebe

vasi Zgornje Vetrno in v teku so priprave za oskrbovanje naselja Podljudelja ter Novake.

V dobi poslovanja je ljudski odbor zgradil 1200 metrov kanalizacije (300 metrov na zgornji fabriki, 695 metrov v Križah, 200 metrov v Seničnem, 60 metrov za Virjem itd.) Nadaljnjih 150 m kanalizacije se je uredilo, da so odpravile površinske cestne kanale preko cestišč v Lomu in Gozdu. Da bi padavinska voda ne preplavljala Koroško cesto pri odcepu proti gradu, so se napravili peskolovi. Kanalizacijska dela so se izvršila tudi na Brezjah, Lešah in Seničnem. V okviru male asanacije vasi se je položilo nadaljnjih 70 metrov kanalov, da je bilo odpravljeno preplavljanje sadovnjaka v Gozdu in vidarnje hudourniške vode za stanovanjskimi bloki za Virjem.

Ljudski odbor oskrbuje 35 km občinskih cest, na katerih je zaposlenih 7 cestarjev. Ceste so bile v dobi poslovanja sedanjega odbora znatno izboljšane. Vsako leto se je posulo po cestah nad 800 m³ gramoza in peska. Več odsekov cest je bilo razširjenih. Preložen je bil kamniti tlak v Partizanski ulici (pripravlja pa se ponovna preložitev z trdnjšo podlago!), proti Slapu se je preložila Dolinska cesta v dolžini 250 metrov in tam zgrajen oblojni zid. Cankarjeva in Kolodvorska cesta se je prevlekla z bitumensko maso. Ob cestah je bilo zgrajenih odnosno obnovljenih 500 metrov ograj. Stirikrat se je glede na okoliščine izmenjalo prometne znake. Sedem lesenih mostov je bilo popolnoma obnovljenih ter eden zgrajen iz železobetona namesto prejšnjega lesenega mostu.

Ljudski odbor je elektrificiral naselje Podljudelja ob sodelovanju tamkajšnjega prebivalstva. Le nekaj višeležečih, oddaljenih hiš še čaka na elektrifikacijo, ki pa je že v načrtu. Obnovljeno je bilo električno omrežje na zgornji fabriki in v Bistrici, kjer se je tudi z občinskimi sredstvi zgradilo nove transformatorske postaje. Skupno je ljudski odbor zgradil 11,84 km nizko-napetostnega in 1,17 km visokonapetostnega daljnovoda. Tudi za Leše je ljudski odbor nabavil in zgradil novo trafo postajo in elektrificiral vas Pavloviče. Na elektrifikacijo čaka še naselje Visoče, katero deio je že v načrtu. Tudi podjetje Elektro Kranj je ob sodelovanju z ljudskim odborom Tržič izvršilo mnogo elektrifikacijskih del. Ljudski odbor je na novo gradil oziroma izboljševal tudi cestno razsvetljavo ter je na novo montiral 30 svetilk v različnih naseljih občine.

Sedanji ljudski odbor je bil prvi tržiški odbor, ki je začel z napravo nasadov in parkov. Preko 3000 m² površine je doslej bilo preurejenih v ta namen in sicer pred Cankarjevim domom, pred lekarno, pred avtobusno postajo, pred spomenikom padlim borcem NOV v Križah in pred bloki ob Cankarjevi cesti. Odbor je zgradil turistično izprehajalno pot preko Kamnjaka in zgradil otroško igrišče pod gradom. V delu je igrišče za hokej, roket in odbojko. V zvezi z ureditvijo parkov in igrišč je zgradil odbor 220 metrov opornega zidu

(Nadaljevanje na 4. strani)

(Nadaljevanje s 3. strani)
v višini 1 do 3 metre. K uspešnemu urejanju parkov je odbor mogel pristopiti šele potem, ko je ustanovil mestno vrtnarijo.

V svrhu regulacije rek in potočkov je odbor zgradil 380 metrov opornega zidu ob Moščeniku, medtem ko je v spodnjem delu toka Tržiške Bistrice zavaroval obrežje proti eroziji v dolžini 400 metrov.

Koliko milijonov so stala vsa ta dela, pa je opisano v poglavju proračuna in investicij v tem članku.

DAVČNA POLITIKA

Leta 1953 je ljudski odbor ustanovil upravo za dohodke. V tem letu je bil družbeni sektor obdavčen nekako po načelu akumuliranja družbenih sredstev, medtem ko so takrat za obdavčenje dohodkov prebivalstva veljali predpisi iz leta 1948, to je načelo doseženega dohodka, od katerega se je odštevalo izdatke in je ostanek predstavljal davčno osnovo. Leta 1954 pa se je začelo obdavčevanje kmetijskih posestev po zemljiškem katastru. Občina Tržič je bila grupirana v tretji cenilni okoliš okraja Kranj, to je v višinski predel, kar prejšnji način obdavčevanja z ozirom na premajhno elastičnost predpisov ni mogel upoštevati. Prvič sestavljeni družbeni plan je že mogel obdavčevati družbeni sektor po novih predpisih. V naslednjih letih se finančni kot davčni sistem ni bistveno menjal. Z družbenimi plani višjih organov je bila iz leta v leto poudarjena večja udeležba na dohodkih ter samostojnost občine, posebno glede upravljanja z družbenimi skladi. Z ozirom na to so bili ukinjeni razni zvezni dohodki in na novo uvedeni razni skladi, t. j. stanovanjski sklad, družbeni investicijski sklad, gozdni sklad, kmetijski sklad itd., dalje občinski prometni davek, takse na vozila, živino in sredstva za proizvodnjo in občinske doklade. S temi predpisi je bila občini dana perspektiva razvoja na področju gospodarstva in komunalne ureditve. Način finansiranja odnosno akumuliranja skladov gospodarstva ter stanovanjske graditve pa je vezan na daljše obdobje. Ker se v namembno sklade steka le del splošno družbenih sredstev, ima to za posledico, da tudi črpanje teh sredstev še ni imelo tistega razmaha, kot ga bo lahko, ko bo z novimi rednimi prispevki, odplačilo posojil in anuitet dosežena večja glavnica teh skladov, ki bo v doglednem času popolnoma ustrezala potrebam občine. Perspektiva razvoja v tej smeri je široka in bo občina v bodoče lahko še več investirala za splošne družbene potrebe, s čimer bo tudi družbeni standard rasel in se utrjeval.

Tudi davčna politika je bila usmerjena in vodena v okviru splošnega razvoja gospodarstva v mejah zakonitih predpisov. Davčne obremenitve prebivalstva v Tržiču niso bile pretirane, čemur je dokaz sorazmerno nizko število vložnih pritožb proti odmeri davkov in sicer leta 1953 37 primerov, naslednje leto 21 primerov, leta 1955 19 pritožb, leta 1956 samo 9 pritožb in letos 11 pritožb. Posebno je ljudski odbor pazil na obdavčitev privatnih obrtni-

kov uslužnostnega značaja in starejših obrtnikov, katere je ljudski odbor oprostil:

vse uslužnostne in kritične obrti plačila obč. prometnega davka,
starejše obrtnike, ki ne zaposlujejo tuje delovne sile pa plačila občinske doklade.

S tem je bil dosežen namen, da obrtniki niso vračali obrtnih

dovoljenj, kar se je dogajalo v drugih krajih in je odbor upošteval, da je tudi privatna obrt, predvsem uslužnostnega značaja potrebna prebivalstvu.

Občinski ljudski odbor je v mandatni dobi skušal voditi tako davčno politiko, da je bil davkoplačevalec v okviru zakonskih predpisov čim manj obremenjen.

Proračuni in investicije

Občinski proračun se je od leta 1952 dalje vsako leto zviševal zaradi novih prevzetih pristojnosti občine. Leta 1952 so znašali proračunski dohodki in izdatki občine samo 7,554.000 din, naslednje leto pa smo prevzeli od okraja vse poslovno osebje (profesorje in učitelje) in je v tem letu proračun porastel na 42,944.000 din. Leta 1954 je znašal občinski proračun 129,647.000 din, toda v proračunu je bilo upoštevanih 80,858.000 din investicij ter so čisti proračunski izdatki takrat znašali 48,789.000 din. Leta 1955 je znašal občinski proračun že 73,134.000 din ter je

bilo investicij iz proračuna nadaljnjih 15,941.000 din. V letu 1956 je občinski proračun imel 69,872.000 din izdatkov. Investicij proračun ni obsegal, ker so bila sredstva za ta namen predvidena v drugih virih. Letošnji občinski proračun pa znaša 83,500.000 din, od katere vsote je določenih za investicije 4,100.000 din in znaša čisti proračun torej 79,400.000 din.

V mandatni dobi je sedanji ljudski odbor torej imel proračunskih izdatkov 375,155.000 din. Ta denar je odbor porabil takole:

	din
-- za proračunske investicije je izdal	116,220.000
-- za prosveto in kulturo je dal	97,462.000
-- za socialno skrbstvo je bilo izdatkov	49,097.000
-- za zdravstvo je bilo izdatih	9,415.000
-- za državno upravo	54,830.000
-- za komunalno dejavnost	22,580.000
-- za obveznosti in garancije podjetjem	2,602.000
-- za dotacije zavodom in organizacijam	19,816.000
-- za nepredvidene izdatke se je izdalo	3,135.000

V mandatni dobi so bile izvršene sledeče proračunske investicije:

	din
-- adaptacija šol	977.000
-- oprema pisarn ljudskega odbora	1,100.000
-- dovršitev sindikalne dvorane	2,000.000
-- nabava rešilnega avtomobila	4,500.000
-- vodovod Tržič	1,000.000
-- kanalizacija v Tržiču, Seničnem, Križah in Ravnah	6,482.000
-- elektrifikacija Tržič, Paloviče, Ravne, Bistrica, Podlublje	15,105.000
-- regulacijski načrt	306.000
-- ograje Cankarjeva cesta in Lom	355.000
-- otroška igrišča	871.000
-- nakup zemljišča in začetna dela na kopališču	2,357.000
-- bencinska črpalka	1,712.000
-- planinske naprave	2,675.000
-- gostišče pod Ljubeljem (posebej dala Ljubljana kot kredit 7,100.000)	1,859.000
-- stanovanjski četvorčki Proletarska c.	30,143.000
-- stanovanjski četvorčki Ravne	11,120.000
-- stanovanja Mladinski dom	376.000
-- stanovanja na Mlaki	370.000
-- stanovanja v Didu	550.000
-- pretlakovanja Partizanske ulice	257.000
-- vodovod Brezje-Hudo	3,125.000
-- vodovod Proletarska cesta	1,600.000
-- adaptacija klavnice	466.000
-- parki in nasadi	197.000
-- nabava gradbenih strojev	11,653.000
-- gostišče Brdo (prevzem)	508.000
-- razni načrti	3,199.000
-- ustanovitve mestne vrtnarije	744.000
-- obrežje - zavarov. Mošenika ob trg. hiši	3,000.000
Skupaj	108,587.000

Poleg tega je občina izvršila investicije iz raznih skladov: tj. iz sklada za gradnjo stanovanj, iz sredstev davka na presežne plače, iz sredstev za gradnjo zaklonišča, iz sredstev prodanih zgradb SLP, iz sklada za pobijanje alkoholizma. Iz prostih sredstev skladov je v letih 1952 do 1955 izvršil ljudski odbor naslednje investicije:

	din
-- 6 stanovanjskih četvorčkov (ki so delno bili financirani iz proračuna)	30,524.000
-- 6 stanovanj v Mladinskem domu	8,186.000
-- začetna dela na hiši v Cevlj. ulici	74.000
-- adaptacija stanovanj stanovanjske skupn.	3,581.000
-- gostišče Podlublje	3,440.000
-- garaže v mehanični delavnici	3,364.000
-- gradnja pilarne	3,133.000
-- stroji v mlinu Retnje	2,762.000

(Nadaljevanje na 6. strani)

Iz naših delovnih kolektivov

V pilarni Triglav so na zasedanju sklenili najeti posojilo za nabavo potrebnih novih sekalnih strojev. Podjetju Elektro so brezplačno odstopili nekaj osnovnih sredstev. Upravni odbor je tudi razpravljal o odnosih med posameznimi upravni uslužbenci.

V Gradbenem podjetju pa so na seji obravnavali vprašanje, kako organizirati delo na prevečenih gradnjah, da bodo do pogodbenih terminov dovršena. Podjetje je medtem že začelo graditi novo gospodarsko - upr. poslopje kmetijske zadruge v Podlublju, ki mora biti že letos pod streho.

V trgovskem podjetju Prehrana pa je delavski svet razpravljal o smernicah in sugestijah občinskega sveta za delo. Predsednika DS in UP sta bila zadolžena, da stavita na prihodnjem zasedanju konkretne predloge v zadevi. Tudi s problemom delovne sile so se bavili.

Upravni odbor Kmetijske zadruge v Podlublju je na seji z zadovoljstvom ugotovil, da so na licitaciji bila oddana gradbena dela novega poslopja zadruge in so razpravljali o navodilih Glavne zadrž. zveze in o okrožnici Okrajne gozdar. poslovne zveze, da bodo kot osnovne organizacije zadruge v bodoče opravljale dela na področju gozdarstva, t. j. obnovo in gojitev ter varstvo gozdov, odkazovanje gozdnega drevja in vzdrževanje gozdnih komunikacij. Gozdarski odseki bodo skrbeli, da se bo les smotrno izkoriščal. Ker je občinski ljudski odbor pozval vse zadruge, da prevzamejo v svojo upravo kmetijska zemljišča splošnega ljudskega premoženja in jih z zamenjavo, prodajo ter nakupi arondirajo, je upravni odbor sklenil prositi ljudski odbor za točne podatke: katera zemljišča naj bi zadruga prevzela, njihova velikost, kultura, bremena in pogoji, pod katerimi naj bi zemljišča prešla v upravo zadruge. Sklenili so tudi opozoriti Mesarsko podjetje v Tržiču, da ne sme nakupovati klavno živino neposredno od proizvajalcev. Zadržniki so razpravljali seveda tudi o bližnjih volitvah.

Javne gradnje

Poslopje sodobne pekarije je že pod streho. Obstoji torej upanje, da bo stavba do konca leta izročena namenu in da bo mo kmalu jedli dober kruh.

Tudi 16-stanovanjska hiša za mladinskim domom vidno raste in bo v kratkem pod streho.

Kmetijska zadruga v Podlublju je začela za gradnjo gospodarsko - upravnega poslopja v Podlublju. Tudi zadruga v Kovorju je začela graditi enako poslopje. Obe stavbi morata že letos dobiti streho.

Trgovsko - stanovanjski blok na Ravnah bo letos dograjen, toda dela tamkaj počasi napredujejo, ker obrtniki, ki so dela prevzeli, ne hite dovolj. Ljudski odbor k delu zelo priganja.

Tudi logarnica v Križah se je že začela graditi.

Gradbena in obrtniška dela na stanovanjskem enajstorčku pa napredujejo.

STEZE IN POTA OKROG TRŽIČA

IX. Na Kriško goro (1587 m)

Kriška gora spada med najbolj markantne vzpetine v naših Alpah. Če se z Ljubljanskega gradu ozremo v gorenjsko stran, jo opazimo. S sorškega polja se nam vidi kot mogočna pregrada, ki zapira pogled proti severu. Njen preko pet kilometrov dolgi greben sega od doline Tržiške Bistrice v smeri proti vzhodu do Male ali Zaloške Poljane (1333 m), to je do nizkega prevala, kjer se greben znova vzpne v pobočje Storžca, v katerem je še ena zarezana: Velika ali Poveljska poljana.

Na Kriško goro vodi več poti. Do njenega vrha se moremo povzpeti, če sledimo cesti, ki vodi od železniške postaje v Križah v vas Gozd (883 m). S te ceste se cca 15 minut pred vasio Gozd odcepi v levo steza, ki nas pripelje na Kriško goro. A tudi iz vasi Gozd je dobro markirana pot proti vrhu. Ta pot se nad vasio vzpenja skozi gozd, v zgornjem delu pa vodi preko senožeti in nas v serpentinah privede do kočice na Kriški gori. Z železniške postaje Križe hodimo čez Špičovo goro 2 in pol ure, skozi Gozd tri ure.

Tretja varianta je zelo strma steza, ki nas vodi po severnem pobočju z Brčevega rovta navzgor. Je najkrajša, a pošteno strma.

Četrto možnost za vzpon predstavlja steza, ki vodi iznad Virja preko Novine navzgor. Tržičani si lahko izberejo tudi zložnejšo stezo, ki vodi mimo apnenice proti Gozdu in ki nas v dveh in pol urah pripelje na vrh.

Najbolj shojena pa je steza, ki vodi preko Velike mizice (767 m), saj je to del transverzalne poti po slovenskih gorah. Po njej pridemo iz Tržiča v dveh in pol urah na vrh. Zato jo bomo mahnil kar do Velike mizice in gotovo nam ne bo žal, saj je ta steza izredno razgledna in prijetna, čeprav mestoma strma. Od Tržiča do kočice na Kriški gori se je treba namreč na razmeroma kratki razdalji dvigniti za dobrih tisoč metrov.

Pot do velike mizice je poznamo (glej prvo številko letošnjega Tržiškega vestnika). Ko smo se tu naužili razgleda, gvanja na blizu in daleč, gremo po mehki, dobro markirani stezi navzgor v mešan gozd. Steza postane kmalu dokaj strma in nas po četrtturnem vzpenjanju privede ven iz gozda, na krajni rob. Na tem skalnem robu se nam nudi prelep razgled. Blizu pod nami je skalovje Mušna čer, ob vznožju pa leži Kriško polje. Tam je Bistrica in Brezje, nedaleč vstran Kovor in Hudo, še dalje Radovljica in Lesce in Bled. Obzorje nam na eni strani zapira Dobrča (lepo viden je tudi Stolec), na drugi Jelovica. V ozadju so vidni visoki vrhovi Julijskih Alp. Proti severu je globoko zarezana šentanska dolina, nad njo Ljubelj.

Nadaljujemo pot ob robu gozda, ki sega s severnega pobočja do sem, kajti južno pobočje je le malo poraslo. Na njem opazimo nizko grmovje in mlad gozdni nasad. Starejše drevje je

uničil požar, ki se je tu razplamtel spomladi leta 1946 in uničeval gozd kar več dni zapored.

Na naslednjem razgledišču je horizont že širši: ugledamo še Križe in Kranj, med njima prostirani Udenboršt. Na obzorici pa sta čuvarja Kranja: Jošt in Smarjeta.

Vode ni, kajti greben Kriške gore sestavljajo triadni apnenici in dolomiti in površinska voda sproti pronica vanje. Toda vode ne pogrešamo: usta si osvežujemo z malinami, ki se nam ponujajo ves čas ob stezi.

Hodimo menjaje po gozdu in po planem. Tu nas še vedno ožgana debela spominjajo na požar pred enajstimi leti. Menjavata se prijetna senca v gozdu in pripeka na prisojnem robu. A pot je kratkočasna. Ves čas nam od imenitnih malin uhaja pogled navzdol, na gorenjsko ravan, kjer se sončijo Podbrezje in Duplje in senči kroparski kot.

Z nekdanjega pogorišča vodi steza spet v gozd. Čeprav je pot speljana tam, kjer so razmaki med izohipsami največji, vendar je strma in sekamo izohipse ves čas pravokotno. Steza nas vodi ves čas po robu, po stiku severnega in južnega pobočja in je zato ves čas zelo razgledna. Razgledujemo se pa le na jug, ker je severno pobočje pogozdeno in nam gozd ovira razgled proti severu, proti Lomu.

Ko spet pridemo iz gozda na plano, nas na jugovzhodu pozdravita Smarna gora in Grmada, kajti obzorje se nam je odprlo vse do Ljubljanskega polja. Pod nami so hiše že hišice, okna so okenca, vasi pa vasi. Med njimi in med temnimi gozdovi so v dnu Ljubljanske kotline blešči srebrni trak: Savva.

Tu ob stezi pa nas še vedno spremljajo maline. Spremljajo nas vso pot in nas vabijo, tako da bo naša pot na Kriško goro trajala dalj časa kot bi sicer. Kako čudovito: tu, kjer ni kaplje vode, je narava postregla s tako imenitnim nadomestilom.

Končno zapustimo gozd in že smo vrh senožeti. Tu je Rudolfova. Steza vodi ob zgornjem robu senožeti Mrharce proti vzhodu; ob njej nas pozdravljajo svetli in elegantni alpski nageljčki.

Jugovzhodno pod nami je v pobočju večji pregib. Na njem ugledamo njive in prve hiše v vasi Gozd. Pod nami je Zrnčeva gora. Kmalu smo pri mogočni bukvi s kažipotno tablico (Križel)! Tu je Špičeva gora. Dolinica proti Tržiču pa Bidovec.

Steza se nalahno vzpenja, ves čas ob zgornjem robu senožeti. Te senožeti so: Gašperka (poudarek na e, ki se izgovarja skore i), Ledindol, Povicca t. j. polovica), Pečica. Senožeti se spuščajo daleč navzdol do gmajne gozda, ki leži skoro 300 m niže.

Ko se dvigamo po stezi navzgor, ugledamo ob vznožju sanatorij Golnik, malo vstran vas Goriče. Na jugu nam zapira obzorje Škofjeloško hribovje z Ratitovcem na severozahodu in Lubnikom na jugovzhodu. Za hribovjem se prikazuje bohiniški greben, dalje proti jugu pa

Polhograjski dolomiti in na jugovzhodu Rašica.

Še malo in že ugledamo koto in kmalu nato še kočico. Pri koti je kažipotna tablica, ki pravi, da je v Tržič čez Veliko mizico 1 uro 30 minut in v Križe čez Špičovo goro 1 uro in 15 minut.

Ob robu temnega bukovega gozda stoji prijetna, temnorjava kočica na Kriški gori. Ni velika, meri le 6 krat 9 m. A ko stopiš vanjo, se začučiš, saj nimaš nikakršnega občutka utesnjenosti in majhnosti. Prijetna jedilnica je obrnjena na jug, da je tudi ob vetru, ki je tu pogosten gost, mogoče nemoteno uživati edinstveni razgled — vsaj skozi okna. Mize so razvrščene ob steni in prostor je zelo smotno izkoriščen, da lahko posede do 35 ljudi. Onstran peči sta dva kotička, ki vabita s svojo domačnostjo.

Na severni strani je kuhinja in zraven shramba. Spodaj je še klet, zgoraj pa pet sobic. Dve služita za skupno ležišče, ostale so opremljene s posteljami. Vse prijetno in snažno. V koči more prenočevati do 32 ljudi. Poleg kočice je zabetonirana kavnica, voda je po ceveh speljana v kuhinjo.

Kočico so zgradili požrtvovalni člani kriškega planinskega društva, veščidel s prostovoljnimi delom. Pomagali so jim pripadniki JLA iz Križev. Jeseni leta 1950 je bilo surovo ogrožje že pod streho, slavnostno so kočico odprli 23. junija 1953. Prav gotovo so se kriški planinci dobro izkazali in jim gre vse priznanje.

Pri koči je veranda, pred kočico pa ograjena ploščad, odkoder je nepozaben razgled. Pod nami je razgrnjena vsa Gorenjska. Od Julijskih Alp na zahodu se razgledujemo preko Blejskega jezera po vsej Ljubljanski kotlini tja do Smarne gore, po Sorškem polju, na Kranj in vasi okrog njega. Na severozahodu ugledamo Stol v Karavankah. Begunjščico in Dobrčo. In če stopimo za kočico, se nam odkrije svet okoli Sentanske doline, Loma in pod Košuto. Zares edinstveno! Izpred kočice vidimo še del sedanjih Kamniških planin: Kalški Greben, Krvavec in Možjanec pod njim. Spodaj pa Predvdor, Bašelj, Tupaliče, Breg, še dalje Cerklje in Senčur.

Ne, toliko slovenskega sveta ne obseže oko zlepa ne. Znan je razgled z Jošta, slovi tudi razgled z Dobrče, a razgled s Kriške gore ju poseka.

Neposredno pod nami so senožeti: naravnost pod kočico je senožet Mala dolina, le malo vzhodno od kočice pa Velika senožet, kajti za planšarsko izrabo tal Kriška gora s svojimi strmimi pobočji ne prihaja v poštev. Zato senožeti kosijo; spodaj nad gozdom moremo opaziti visoke senene kopice.

Se in še se razgledujemo. Saj ni zlepa moč pregledati vsega: vasi so tu in ceste in gozdovi in griči in obrobne višje vzpetine. Cel reliefni zemljevid gorenjskega prostora.

Pravijo, da ima Kriška gora sedaj, ko stoji na njej kočica, več obiskovalcev. Menim, da jih ima še vedno premalo, kajti ljudje se ne zavedajo, ali vsaj premalo zavedajo, kakšen užitek nudi takole posedanje in razgledovanje po gorah in dolinah. Svet se odpre, obzorje se razširi, šini se pa tudi utesnjenost, ki jo povzroča v nas vsakdanost s svojimi tegobami. Nastopi trenutek sproščenosti in vse tisto, kar nas je težilo, res ni več važno; saj je svet širok in življenje lepo, če le hočemo uteči ozkosti, ki nas tiščijo v dolini, in priti sem gor, kjer se lažje diha in mirneje spi.

O lepota Kriške gore je že pred vojno (1940) pisal v Planinskem vestniku prof. Josip Wester. (Spis smo ponatisnili v našem listu 1. 1953 v št. 7, 8.). Naši planinci pa pojejo o njih tako-le:

Kriška gora naša, bodi pozdravljena
Vsi te častimo, ker si ponos gora,
S tvojega vrha krasen razgled
nudi se tisočem, lepote žejnim očem.
Kdor le enkrat pride na Kriško goro,
gotovo spet drugič prišel bo na njo;
saj lepota gore očara vsakogar,
naj si bo mlad ali star, vsak uživa nje čar.
Smarna in Smarjeta se Kriški klanjata,
Triglav pa pravi: meni si ljubljena.
Kamniške planine mu odgovarjajo:
Najlepša med gorami si, Kriška gora ti.
Prof. Slava Rakovec.

Lepa jesenska nedelja -- dom na Kofcah pa neoskrbovan

Skupina turistov iz Ljubljane se je v nedeljo 22. septembra napotila proti domu na Kofcah. Na veliko začudenje so našli dom zaprt, tako da so se morali vrniti na Kal in prenočiti v oskrbovani koči planinskega društva Podljubelj. Torej dom na Kalu je bil lahko odprt, dom na Kofcah, ki je vsekakor bolj privlačna planinska in turistična postojanka pa zaprt, čeprav v prospektu tukajšnjega PD prav lepo piše, da je dom na Kofcah redno oskrbovan do 15. septembra in od 15. septembra dalje pa ob nedeljah in praznikih. Razumemo, da dom na

Kofcah ob slabem vremenu ne more biti odprt, razumemo tudi eventualne težave, ki jih ima društvo z oskrbniki, ne razumemo pa, da se odborniki ne zavedajo, da morajo v takem primeru sami poskrbeti, da je dom na Kofcah oskrbovan ter tako nudi zavetje in oskrbo ljubiteljem naših planin in gora. Izgovor, da morda to ni rentabilno vsekakor ne gre v prid planinskemu in turističnemu poslanstvu. Povrh pa nas preseneča šele 28. septembra v Slov. Poročevalcu objavljena vest, da je dom na Kofcah od 15. septembra dalje zaprt!

Proračun in investicije

(Nadaljevanje s 4. strani)	din
-- zaklonišče	3,563.000
-- dovršitev sindikalne dvorane	1,667.000
-- osnovna sredstva za Galanterijo	830.000
-- planinske naprave	2,591.000
-- ozvočenje gimnazije	239.000
-- gradnja četvorčkov na Ravnah	5,454.000
-- načrti za trg. stanov. blok	449.000
-- ustanovitev Mlečne restavracije	1,241.000
-- preložitve ceste proti Slapu	1,500.000
Skupaj	73,699.000

Poleg že navedenih investicij, ki so se financirale iz lastnih sredstev brez obveznosti za vračilo, je naš ljudski odbor najel kredite in izvršil nadaljnje investicije:

	din
-- za elektrifikacijo v Bistrici	1,658.000
-- za planinske naprave	2,249.000
-- za vodovod Brezje—Hudo	3,404.000
-- za cesto proti Slapu - preložitve	1,458.000
Skupaj	8,769.000

Za zadnje navedene investicije je ljudski odbor že v letu 1957 moral odplačevati prve anuitete iz proračuna. Za stanovanja so bili najeti krediti iz stanovanjskega sklada:

	din
-- stanovanjski četvorčki na Ravnah (Ta stanovanja so že dovršena)	10,179.000
V gradnji so pa še hiše:	
-- trgovsko stanovanjski blok (doslej izplačano)	10,021.000
-- za stanovanje v Sebenjah	5,262.000
-- za stanovanjski enajstorček doslej	11,376.000
Skupaj	26,659.000

Če končno seštejemo vse izdatke, ki jih je imel ljudski odbor Tržič v dobi svojega poslovanja, vidimo, da je izdal:

	din
-- za administrativni proračun	258,935.000
-- za gradnjo in adaptacijo stanovanj	139,243.000
-- za komunalne naprave	50,608.000
-- za nabavo osnovnih sredstev podjetjem	29,169.000
-- za ostale investicije	17,250.000
Skupno je naš odbor torej porabil	495,205.000

Navedena velika vsota je bila izdana izključno v cilju za napredek tržiške občine in njenih prebivalcev.

V zadnji številki je naš list objavil podatke, koliko znaša perspektivni plan občine za dela v bodočih letih. Skrb novega ljudskega odbora bo, da načrte v okviru možnosti uresniči.

Če ob zaključku ugotovimo še to, da je leta 1952 bilo v naši občini zaposlenih 3298 oseb, letos pa že 4118 oseb, znaša torej porast 25%. Gospodarstvo v naši občini je leta 1952 imelo bruto produkta v vrednosti 7 milijard in 200 milijonov din, letos pa že 9 milijard in 500 milijonov dinarjev, spet opazimo, da zna-

ša porast kar 40%. Res je ta porast deloma pripisati povišanju cen, toda ne v taki meri. Narodni dohodek je od leta 1952 do danes porastel za 14% in znaša letos na enega prebivalca 385.000 din. Gospodarske organizacije, t. j. podjetja so od leta 1952 do danes iz lastnih sredstev izdale za lastne investicije kapitalne izgradnje 306.000.000 din in nadaljnjih 37.284.000 din so izdale za družbeni standard, medtem ko so društva, predvsem Planinsko društvo, Partizan, Strelska družina, Avto-moto društvo in športna društva v navedeni dobi dala za lastne investicije 24.000.000 din.

Opisano delo in številke kažejo napredek tržiške občine.

Schillingove žrtve

Poleg mnogih načinov uničevanja nasprotnikov Hitlerjevega nacizma po nemških koncentracijskih taboriščih so bili tudi razni poizkusi na moških in ženskah, katere je najvišji šef SS Himler poveril raznim nemškim znanstvenikom. Tako so na primer poskušali, koliko prenese človek mraza ali vročine, poskušali cepljenje raznih bolezni itd. Interniranci sploh nismo bili več ljudje, ampak le še številke. Najbednejše žrtve pa smo bili tisti, ki so nas odbrali za razne poizkuse ter nam tako odvzeli še zadnjo trahico človeškega dostojanstva.

V taborišču Dachau so določili okrog 1000 jetnikov za poizkus cepljenja in zdravljenja mala-

rije. To opravilo je l. 1942 prevzel prof. dr. Klaus Schilling. Meseca avgusta in septembra letošnjega leta mineva 15 let, odkar nas je ležalo — med slovenskimi največ gorenjskih upornikov zoper nacizem na bolniških posteljah malaričnega oddelka, dachavskega revirja, »bolnice«. V prostorni sobi je bilo tudi več bolnikov drugih narodnosti. Prvo skupino Slovencev so določili za poizkus malarije že v začetku avgusta l. 1942. Konec maja 1942 so jih odpeljali iz Begunj v Celovec, od tam pa v Dachau, kjer so jih vtaknili takoj v kazenski blok št. 15, od tam pa na malarični oddelek. Nekateri so predlagali za malarijo tudi starešine sob ali blokov (»barak«), kakor se je n. pr. meni zgodilo. Bil sem na bloku 14, kjer je bilo

Zamujena priložnost

V zadnji številki našega lista smo pisali o kreditu, ki ga nudi Turistična zveza Slovenije Tržiču, pravzaprav Turističnemu društvu, da nabavi opremo za prenočišča v gostišču ali pa v Tržiču s pogojem, da od skupne vsote 350.000 din 20% prispeva naša občina. Ta ponudba pa je odbita. Mnenje, da prenočišča v gostišču zaradi varnosti meje ne bi bila primerna je nepravilno, saj moramo računati, da se bo tudi to vprašanje slej ko prej uredilo. Nekaj upanja pa je tudi, da krasni zeleniški tereni postanejo kdaj naš zimskošportni center. V primeru, da je to res neustvarljivo pa bi bila razpoložljiva prenočišča kjerkoli v Tržiču zelo dobrodošla. (Sprašujemo se ali je lepa priložnost, da se za 70.000 dinarjev, ki bi jih dala občina Turističnemu društvu Tržič, da nabavi opremo v vrednosti 350 tisoč dinarjev, že zamujena? Posebno še, ker bi občinski ljudski odbor odplačeval le 20% vsote in ne celotno, kot bi marsikdo mislil po članku, ki smo ga objavili v zadnji številki.

IZ ZASEDANJA GORENJSKIH FOTOAMATERJEV

Delegati fotoklubov Gorenjske so na zasedanju v Dragi dne 21. septembra 1957 izvolili okrajno strokovno tehnično komisijo v pomoč Okrajnemu odboru Ljudske tehnike.

Skrbela bo za početno dejavnost in čim večjo povezavo foto-klubov Gorenjske. V tej komisiji bo tudi žirija, ki bo ocenjevala delo gorenjskih avtorjev.

Za predsednika te komisije je bil izvoljen J. Hočevar, Tržič, za tajnika pa P. Fajfar, Tržič.

PREKLIC

Podpisana Franciška Remeč obžalujem in preklicujem očitke, ki sem jih iznašala nasproti Nežki Hafner iz Bistrice št. 19.

Franciška Remeč

POSREDOVANJA

Izgubila sem črno damsko torbico. Pošten najdlj naj jo odda proti nagradi v pisarni Turističnega društva.

Nov šivalni stroj »Singer« prodam. Pozivlje se v pisarni Turističnega društva.

GIBANJE PREBIVALSTVA

Rodile so:

Brigita Benedik, tkalka iz Tržiča — deklko; Jožefa Pesjak, delavka iz Loke — deklko; Marija Meglič, gosposinjska pomočnica iz Doline — deklko; Marija Rotar, gosposinja iz Tržiča — deklko; Viktorija Križnar, nameščenka iz Tržiča — dečka; Nada Sparovec, delavka iz Tržiča — deklko.

Cestitamo!

Umrli je:

Kristijan Valjavec, kovač iz Tržiča, Fužinska ul. 1, star 54 let.

Naše sožalje!

Poročili so se:

Vladimir Gosar, vodni inštalater iz Pristave in Viktorija Bohinc, prešivalka iz Sebenj; Franc Zupančič, zidar iz Jelendola in Ivana Tušek, prešivalka iz Jelendola; Zivojin Kibarda, podoficir JLA iz Novega mesta in Hermina Bizjak, trgovska pomočnica iz Križev; Vladimir Gros, brivec iz Tržiča, Ravne 12 in Ernestina Zupan, tovarniška delavka iz Tržiča; Stanislav Frantar, mizar iz Brezij pri Tržiču in Ljubica Bosnan, otroška negovalka iz Tržiča; Stefan Zaplotnik, uslužbenec iz Križev in Gabrijele Sušnik, uslužbenka iz Strahinja.

Mnogo sreče!

KINO

- 1.—2. oktobra ameriški kriminalni film »GOSPOD 880«
- 3.—4. oktobra ameriški kriminalni film »LOV ZA VOHUNI«
- 5.—7. oktobra ameriški film v barvah »RAPSDIJA«
- 8.—9. oktobra japonski film »SEDEM SAMURAJA«
- 10.—11. oktobra jugoslovanski film »NE OBRAČAJ SE SINKO«
- 12.—14. oktobra ameriški film v barvah »MED NEBOM IN ZEMLJO«
- 15.—16. oktobra francoski film »LJUDJE BREZ VARNOSTI«
- 17.—18. oktobra italijanska filmska komedija »HČI POLKA«

OSEBNE VESTI

26. 9. 1957 je diplomiral na ljubljanski univerzi Franc Rado Pavčič za inženirja elektrotehnike.

Iskreno čestitajo sorodniki in prijatelji.

Za inženirja elektrotehnike je te dni diplomiral tov. Milan Križnar. Cestitamo!

precej Slovencev. Starešina bloka je bil Willi Ness, zelo surov človek. On je moral skrbeti za hitro prenašanje hrane iz kuhinje na vseh 30 blokov. Vsakokrat, to je zjutraj ob 4. uri, dopoldne ob 10. uri in popoldne ob 17. uri, je bilo treba okrog 500 kotlov, težkih nad 80 kg, znesti od kuhinje do blokov. Vsak kotel sta nesla po dva jetnika. Tako sem bil med »Kostträgerji« neko dopoldne in sva nesla kotel z zeljem skupaj z nekimi starim Poljakom. Oba sva bila zaradi lakote oslabela in sva zato med nošenjem kotla večkrat malo počila. To je opazil Ness, skočil proti meni ter me z udarcem po glavi s koščeno pestjo pobil na tla rekoč: »Ti bom že jutri pomagal v krematoriji«. Bil sem vseskozi opti-

mist, zato me grožnja starešine bloka ni nič vznemirjala. Nekaj dni potem sta prišla na blok 14 dva bolničarja iz malaričnega oddelka. Ness je s kričanjem prignal nekaj jetnikov pred blok, stopil z bolničarjem v sobo, pokazal name rekoč: »Tegale s to številko 30689, vzemite! Posebno ga vam priporočam. Dobro ga pripravite!« Takoj nato smo šli vsi skupaj v »revir« na rentgenski pregled. Jaz sem moral takoj v operacijsko sobo, kjer so mi vzeli nekaj krvi ter me spustili nazaj na blok.

Schillingovi bolničarji so po njegovih navodilih okuževali jetnike največ s komarji in injekcijami, s krvjo, okuženo z malarijo.

(Se nadaljuje)